त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐन, २०४९

(मिति २०७४ साल कार्तिक मसान्तसम्म भएका संशोधन समेत मिलाइएको)

नेपाल सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

सिंहदरबार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐन, २०४९

संशोधन गर्ने ऐन	लालमोहर र प्रकाशन मिति
	२०४९।९।२२
१. आयकर ऐन, २०५८	२०५८।१२।१९
	प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति
२. केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३	२०६३।६।२८
३. केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४	२०६४।५।९
◆४. गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६	२०६६।१०।७

२०४९ सालको ऐन नं. ४६

⏭…………….

त्रिभुवन विश्वविद्यालय सम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : ⏭…………. नेपालको सर्वाङ्गीण विकासको लागि आवश्यक दक्ष जनशक्ति तयार गर्न, स्तरयुक्त उच्च शिक्षा प्रदान गर्न, विविध पक्षमा अनुसन्धान गर्न, राष्ट्रिय संस्कृति र परम्पराको संरक्षण र विकास गर्न, कला, विज्ञान, प्रविधि तथा व्यावसायिक क्षेत्रको ज्ञान र अनुसन्धानलाई व्यापक एवं व्यवहारिक र समय सापेक्ष बनाउने क्रममा ▼संवत् २०१६ सालमा स्थापना भएको त्रिभुवन विश्वविद्यालयलाई बढी सक्षम बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको शासनकालको एक्काइसौं वर्षमा संसदले यो ऐन बनाएकोछ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम "त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐन, २०४९" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "विश्वविद्यालय" भन्नाले त्रिभुवन विश्वविद्यालय सम्झनु पर्छ ।

(ख) "सभा" भन्नाले दफा ८ बमोजिमको विश्वविद्यालय सभा सम्झनु पर्छ ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

◆ यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गतेदेखि लागू भएको ।

⏭ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको ।

▼ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा थप ।

(ग) "प्राज्ञिक परिषद्" भन्नाले दफा ११ बमोजिमको प्राज्ञिक परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(घ) "कार्यकारी परिषद्" भन्नाले दफा १३ बमोजिमको कार्यकारी परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "सेवा आयोग" भन्नाले दफा १५ बमोजिमको सेवा आयोग सम्झनु पर्छ ।

(च) "अध्ययन संस्थान" भन्नाले यस ऐन बमोजिमको अध्ययन संस्थान सम्झनु पर्छ ।

(छ) "सङ्काय" भन्नाले यस ऐन बमोजिमको सङ्काय सम्झनु पर्छ ।

(ज) "अनुसन्धान केन्द्र" भन्नाले यस ऐन बमोजिमको अनुसन्धान केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

(झ) "डीन" भन्नाले अध्ययन संस्थान वा सङ्कायको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "कार्यकारी निर्देशक" भन्नाले अनुसन्धान केन्द्रको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(ट) "शिक्षक" भन्नाले विश्वविद्यालयमा शिक्षा प्रदान गर्ने वा अनुसन्धान कार्यमा संलग्न प्राध्यापक, सह-प्राध्यापक, उप-प्राध्यापक तथा सहायक प्राध्यापक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विश्वविद्यालयका विभिन्न तहका प्रशिक्षक तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा शिक्षक भनी तोकिएको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

(ठ) "विभाग" भन्नाले यस ऐन बमोजिमको केन्द्रीय विभाग वा विभाग सम्झनु पर्छ ।

(ड) "आङ्गिक क्याम्पस" (आङ्गिक महाविद्यालय) भन्नाले विश्वविद्यालयको आङ्गिक क्याम्पस (आङ्गिक महाविद्यालय) सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस" (सम्बन्धन प्राप्त महाविद्यालय) भन्नाले विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस (सम्बन्धन प्राप्त महाविद्यालय) सम्झनु पर्छ ।

(ण) "विद्या परिषद्" भन्नाले यो ऐन बमोजिम स्थापित विद्या परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(त) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

विश्वविद्यालयको स्थापना, काम, कर्तव्य र अधिकार

३. त्रिभुवन विश्वविद्यालय कायम रहने : (१) यो ऐन प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि स्थापित त्रिभुवन विश्वविद्यालय यस ऐन अन्तर्गत स्थापित भएको मानी कायमै रहनेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौंमा रहनेछ ।

४. <u>विश्वविद्यालय स्वशासित संस्था हुने</u> : (१) विश्वविद्यालय अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको सबै काम कारबाहीको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(४) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजूर गर्न र विश्वविद्यालय उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजूर लाग्न सक्नेछ ।

५. <u>विश्वविद्यालयको काम, कर्तव्य र अधिकार</u> : विश्वविद्यालयको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) उच्च शिक्षाको विकास गर्नको लागि तोकिए बमोजिमका विभिन्न शिक्षण, प्रशिक्षण र अनुसन्धानको व्यवस्था र सञ्चालन गर्न अध्ययन संस्थान, सङ्काय, अनुसन्धान केन्द्र र विभागको व्यवस्था गर्ने र तिनीहरुको रेखदेख तथा निरीक्षण गर्ने ।

(ख) आङ्गिक क्याम्पस (आङ्गिक महाविद्यालय) तथा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरु (सम्बन्धन प्राप्त महाविद्यालयहरु) बाट तोकिएको उच्च शिक्षा हासिल गर्ने विद्यार्थी, प्रशिक्षार्थी वा अनुसन्धानकर्तालाई तोकिए बमोजिमको प्रमाणपत्र दिने र विशिष्ट व्यक्तिलाई मानार्थ उपाधि प्रदान गर्ने ।

(ग) निजी क्षेत्रमा क्याम्पस (महाविद्यालय) स्थापना गर्न स्वीकृति दिने र सम्बन्धन प्रदान गर्ने तथा त्यस्तो सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस (महाविद्यालय) लाई विश्वविद्यालयले प्रदान गर्ने सुविधा र सहयोग निर्धारण गर्ने ।

(घ) स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थासँग सम्बन्ध कायम गर्ने ।

(ङ) स्वदेशी वा विदेशी प्राज्ञिक, शैक्षिक वा अन्य संस्था र व्यक्तिबाट आर्थिक सहयोग प्राप्त गर्ने तथा शैक्षिक कार्यक्रमहरुको आदान प्रदान गर्ने ।

(च) छात्रवृत्ति, पदक र पुरस्कारहरु प्रदान गर्ने व्यवस्था गर्ने ।

(छ) विश्वविद्यालय अन्तर्गत विभिन्न खेलकुद र कल्याणकारी कार्यक्रमको व्यवस्था र सञ्चालन गर्ने ।

(ज) विश्वविद्यालयलाई आवश्यक पर्ने नियम बनाउने ।

(झ) विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धित अन्य कामहरु गर्ने ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

परिच्छेद-३

विश्वविद्यालयको संगठनको स्वरुप, पदाधिकारीहरु र विश्वविद्यालय सभा

६. विश्वविद्यालयको संगठन : विश्वविद्यालयको संगठन देहाय बमोजिम हुनेछ। यिनीहरुको सामूहिक रुपनै विश्वविद्यालयको स्वरुप हुनेछ :-

(क) विश्वविद्यालय सभा,

(ख) प्राज्ञिक परिषद्,

(ग) कार्यकारी परिषद्,

(घ) सेवा आयोग,

(ङ) अध्ययन संस्थान,

(च) सङ्काय,

(छ) विभाग,

(ज) आङ्गिक क्याम्पस (आङ्गिक महाविद्यालय),

(झ) सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस (सम्बन्धन प्राप्त महाविद्यालय),

(ञ) अनुसन्धान केन्द्र, र

(ट) अन्य निकायहरु।

७. पदाधिकारीहरु : विश्वविद्यालयमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारीहरु रहने छन् :-

(क) कुलपति,

(ख) सह-कुलपति,

(ग) उप-कुलपति,

(घ) अध्यक्ष, सेवा आयोग,

(ङ) शिक्षाध्यक्ष,

(च) रजिष्ट्रार,

(छ) डीन,

(ज) कार्यकारी निर्देशक,

(झ) सहायक डीन,

(ञ) क्याम्पस (महाविद्यालय) प्रमुख,

(ट) तोकिएका अन्य पदाधिकारीहरु।

८. विश्वविद्यालय सभाको गठन : (१) विश्वविद्यालयमा सर्वोच्च निकायको रुपमा एक विश्वविद्यालय सभा रहनेछ।

कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(२) विश्वविद्यालय सभाको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क)	कुलपति	- अध्यक्ष
(ख)	सह-कुलपति	- उपाध्यक्ष
(ग)	उप-कुलपति	- सदस्य
(घ)	⏭............	
॥(ङ)	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानका कुलपति, नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठानका उप-कुलपति र अन्य विश्वविद्यालयका उप-कुलपतिहरुमध्येबाट दुईजना	- सदस्य
(च)	शिक्षाध्यक्ष	- सदस्य-सचिव
(छ)	रजिष्ट्रार	- सदस्य
(ज)	सचिव, शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय	- सदस्य
(झ)	सचिव, अर्थ मन्त्रालय	- सदस्य
(ञ)	सदस्य, राष्ट्रिय योजना आयोग (शिक्षा सम्बन्धी हेर्ने)	- सदस्य
(ट)	भूतपूर्व उप-कुलपतिहरुमध्येबाट एकजना	- सदस्य
(ठ)	अध्ययन संस्थानका डीनहरु	- सदस्य
(ड)	सङ्कायका डीनहरु	- सदस्य
(ढ)	अनुसन्धान केन्द्रका कार्यकारी निर्देशकहरु	- सदस्य
(ण)	विभागका प्रमुखहरुमध्येबाट पाँचजना	- सदस्य
(त)	त्रिभुवन विश्वविद्यालयका नेपाल प्राध्यापक संघ क्याम्पस इकाईका अध्यक्ष र सचिवको निर्वाचक मण्डलले समानुपातिक एकल संक्रमणीय मतको आधारमा निर्वाचित गरेका पाँचजना शिक्षकहरु	- सदस्य
	<u>स्पष्टीकरण</u> : यस खण्ड बमोजिम सदस्यको निर्वाचनमा उम्मेदवार हुन चाहने शिक्षक कम्तीमा पन्ध्र वर्ष विश्वविद्यालयको स्थायी सेवामा कार्यरत भएको हुनु पर्दछ ।	
⊡(त१)	त्रिभुवन विश्वविद्यालय प्राध्यापक संघको प्रतिनिधि एकजना	- सदस्य

⏭ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको ।
॥ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा संशोधित ।
⊡ केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा थप ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

⊟(त२) नेपाल पब्लिक क्याम्पस संघको प्रतिनिधि एकजना - सदस्य

(थ) आङ्गिक क्याम्पस (आङ्गिक महाविद्यालय) का क्याम्पस (महाविद्यालय) प्रमुखहरुमध्येबाट दुईजना - सदस्य

(द) सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस (सम्बन्धन प्राप्त महाविद्यालय) का क्याम्पस (महाविद्यालय) प्रमुखहरुमध्येबाट दुईजना - सदस्य

(ध) नेपाल प्राध्यापक संघका प्रतिनिधि एकजना - सदस्य

(न) ख्यातिप्राप्त विद्वान वा प्रतिष्ठित व्यक्तिहरुमध्येबाट दुईजना - सदस्य

(प) विश्वविद्यालय स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनका सभापतिहरुमध्येबाट दुईजना - सदस्य

(फ) पत्रकारहरुमध्येबाट एकजना - सदस्य

(ब) विश्वविद्यालय कर्मचारी संघका केन्द्रीय समितिका प्रतिनिधि एकजना - सदस्य

(भ) उद्योगपति, व्यापारी तथा चन्दादाताहरुमध्येबाट दुईजना - सदस्य

(३) निर्वाचित तथा पदेन सदस्यहरु बाहेक सभाका अन्य सदस्यहरुको मनोनयन कार्यकारी परिषद्को सिफारिसमा कुलपतिबाट हुनेछ ।

(४) मनोनीत तथा निर्वाचित सदस्यहरुको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

तर मनोनीत सदस्य जुन पदको नाताले मनोनीत भएको हो सो पदमा कायम नरहेमा स्वत: सभाको सदस्य रहने छैन ।

९. सभाको बैठक : (१) सभाको बैठक सामान्यतया वर्षको दुई पटक बस्नेछ ।

तर आवश्यक परेमा सभाको विशेष बैठक बोलाउन सकिनेछ ।

(२) सभाको बैठकको अध्यक्षता सभाको अध्यक्षले गर्नेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा सभाको बैठकको अध्यक्षता उपाध्यक्षले गर्नेछ ।

(३) सभाको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरु उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

तर गणपूरक संख्याको अभावमा बैठक स्थगित भई पुन: बोलाइएको बैठकमा सभाको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको एक तिहाइ सदस्य उपस्थित भएमा गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) सभाको बैठकको अन्य कार्यविधि सभा आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१०. सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार : सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(क) विश्वविद्यालयलाई मार्गदर्शन गर्ने ।

(ख) विश्वविद्यालयको नीति निर्धारण गर्ने ।

(ग) विश्वविद्यालय अन्तर्गतका कुनै निकाय वा पदाधिकारीहरुलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।

(घ) विश्वविद्यालयको वार्षिक बजेट र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

(ङ) विश्वविद्यालयको दीर्घकालीन योजना स्वीकृत गर्ने ।

(च) विश्वविद्यालय सम्बन्धी नियमहरु पारित गर्ने ।

(छ) आवश्यकता अनुसार विशेष समिति र आयोगको गठन गर्ने ।

(ज) तोकिए बमोजिम अन्य कामहरु गर्ने ।

परिच्छेद-४

प्राज्ञिक परिषद्

११. प्राज्ञिक परिषद्को गठन : (१) विश्वविद्यालयको प्राज्ञिक निकायको रुपमा काम गर्न देहायका सदस्यहरु भएको एउटा प्राज्ञिक परिषद् हुनेछ :-

(क)	उप-कुलपति	- अध्यक्ष
(ख)	शिक्षाध्यक्ष	- उपाध्यक्ष
(ग)	रजिष्ट्रार	- सदस्य
(घ)	अध्ययन संस्थानका डीनहरु	- सदस्य
(ङ)	सङ्कायका डीनहरु	- सदस्य
(च)	प्रत्येक सङ्काय तथा अध्ययन संस्थानबाट कम्तीमा एक, एकजनाको प्रतिनिधित्व हुने गरी विषय समितिका अध्यक्षहरुमध्येबाट दशजना	- सदस्य
(छ)	आङ्गिक क्याम्पस (आङ्गिक महाविद्यालय) का क्याम्पस (महाविद्यालय) प्रमुखहरुमध्येबाट दुईजना	- सदस्य
(ज)	सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस (सम्बन्धन प्राप्त महाविद्यालय) का क्याम्पस (महाविद्यालय) प्रमुखहरुमध्येबाट दुईजना	- सदस्य
(झ)	पाठ्यक्रम विकास केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक	- सदस्य
(ञ)	अनुसन्धान केन्द्रका कार्यकारी निर्देशकहरु	- सदस्य
(ट)	नेपाल प्राध्यापक संघका प्रतिनिधि एकजना	- सदस्य
(ठ)	प्रतिष्ठित विद्वानहरुमध्येबाट दुईजना	- सदस्य
(ड)	नियन्त्रक, परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, विश्वविद्यालय	- सदस्य

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(ढ) विभागका प्रमुखहरुमध्येबाट पाँचजना - सदस्य

(ण) विश्वविद्यालयका वरिष्ठ शिक्षकहरुमध्येबाट दशजना - सदस्य

(२) उपदफा (१) को खण्ड (च) बमोजिमका सदस्यहरुको मनोनयन सम्बन्धित सङ्काय तथा अध्ययन संस्थानका डीनहरुको सिफारिसमा उप-कुलपतिले दुई वर्षको लागि गर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (च) बमोजिमका सदस्यहरु बाहेक अन्य मनोनीत सदस्यहरुको मनोनयन कार्यकारी परिषद्को सिफारिसमा उप-कुलपतिले दुई वर्षको लागि गर्नेछ ।

(४) डीनहरुमध्येबाट एकजनालाई उप-कुलपतिले प्राज्ञिक परिषद्को सचिव भई काम गर्न तोक्नेछ ।

१२. प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार : प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) विश्वविद्यालयले प्रदान गर्ने उपाधिको व्यवस्था गर्ने ।

(ख) विश्वविद्यालय अन्तर्गत अध्ययन, अनुसन्धान र प्रशिक्षण हुने विषयहरुको पाठ्यक्रम निर्धारण गर्ने ।

(ग) परीक्षाको किसिम तोक्ने ।

(घ) विश्वविद्यालयमा अध्ययन, अध्यापन र अनुसन्धान गरिने विषयहरुमा भर्ना हुन चाहिने योग्यता र भर्ना हुने आधार तोक्ने ।

(ङ) प्राज्ञिक विषयमा कार्यकारी परिषद्लाई राय सल्लाह दिने ।

(च) अनुसन्धान सम्बन्धी नीति निर्धारण गर्ने ।

(छ) विश्वविद्यालयको विद्या परिषद्ले गरेका सिफारिस तथा निर्णयहरु कार्यान्वयनको लागि अनुमोदन गर्ने वा निर्देशन दिने ।

(ज) तोकिए बमोजिम अन्य कामहरु गर्ने ।

परिच्छेद-५

कार्यकारी परिषद्

१३. कार्यकारी परिषद्को गठन : (१) विश्वविद्यालयको कार्यकारी निकायको रुपमा काम गर्न देहायका सदस्यहरु भएको कार्यकारी परिषद् हुनेछ:-

(क) उप-कुलपति - अध्यक्ष

(ख) शिक्षाध्यक्ष - सदस्य

(ग) अध्ययन संस्थानका डीनहरुमध्येबाट एकजना - सदस्य

(घ) सङ्कायका डीनहरुमध्येबाट एकजना - सदस्य

कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(ङ) विश्वविद्यालयका शिक्षकहरुमध्येबाट दुईजना - सदस्य

(च) रजिष्ट्रार - सदस्य-सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ग), (घ) र (ङ) बमोजिमका सदस्यहरुको मनोनयन उप-कुलपतिको सिफारिसमा सभाले दुई वर्षको लागि गर्नेछ ।

१४. कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार : कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) सभाका निर्णयहरु कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

(ख) विश्वविद्यालयको वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, प्रगति विवरण, लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, अन्य प्रतिवेदन र प्रस्तावहरु तयार गरी स्वीकृति वा अनुमोदनको लागि सभामा पेश गर्ने ।

(ग) विश्वविद्यालयको चल अचल सम्पत्तिको सञ्चालन, संरक्षण र रेखदेख गर्ने ।

(घ) विश्वविद्यालयको लागि प्रदान गरिएका आर्थिक तथा अन्य सहयोग ग्रहण गर्ने ।

(ङ) विश्वविद्यालयको चल अचल सम्पत्तिको हक हस्तान्तरण गर्न वा कुनै सम्झौता, करार वा ठेक्कापट्टा गरी दिने, लिने ।

(च) विद्यार्थी शुल्क निर्धारण गर्ने ।

(छ) निजी क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने क्याम्पसहरु (महाविद्यालयहरु) लाई तोकिए बमोजिम सम्बन्धन दिने र सम्बन्धन दिएका क्याम्पसहरु (महाविद्यालयहरु) लाई मूल्याङ्कनको आधारमा अनुदान दिन सिफारिस गर्ने ।

(ज) नियमको मसौदा बनाई स्वीकृतिको लागि सभामा पेश गर्ने र सभाबाट स्वीकृत भएपछि लागू गर्ने ।

(झ) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा आन्तरिक कार्य व्यवस्थित गर्न नियममा नखुलेको विषयमा ऐनको प्रतिकुल नहुने गरी आदेश जारी गर्ने ।

तर त्यस्तो आदेश त्यसपछि बसेको सभाले स्वीकृत नगरेमा स्वत: बदर हुनेछ ।

(ञ) विश्वविद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको दरबन्दी तोक्ने र सेवा आयोगको सिफारिसमा नियुक्ति र बढुवा गर्ने ।

(ट) डीनहरु, कार्यकारी निर्देशकहरु, केन्द्रीय विभागका प्रमुखहरु र क्याम्पस (महाविद्यालय) प्रमुखहरुको नियुक्ति गर्ने ।

(ठ) तोकिए बमोजिम अन्य कामहरु गर्ने ।

परिच्छेद-६

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

सेवा आयोग

१५. सेवा आयोग : (१) विश्वविद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको नियुक्ति तथा बढुवाको लागि सिफारिस गर्न देहायका सदस्यहरु भएको एउटा निष्पक्ष र स्वतन्त्र सेवा आयोगको गठन हुनेछ :-

(क) कुलपतिबाट नियुक्त व्यक्ति - अध्यक्ष

(ख) सदस्य, लोक सेवा आयोग - सदस्य

(ग) प्राध्यापकहरुमध्येबाट एकजना - सदस्य

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ग) बमोजिम अध्यक्ष र सदस्यको नियुक्तिको लागि सिफारिस पेश गर्न कुलपतिबाट सह-कुलपतिको अध्यक्षतामा सभाका दुईजना सदस्यहरु रहेको एक समिति गठन हुनेछ र सो समितिको सिफारिसमा कुलपतिबाट अध्यक्ष र सदस्यको नियुक्ति हुनेछ ।

(३) सेवा आयोगको अध्यक्ष र मनोनीत सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(४) सेवा आयोगको काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) सेवा आयोगले शिक्षकको नियुक्ति तथा बढुवा गर्दा प्राज्ञिक क्षमता र अनुभवलाई र कर्मचारीको नियुक्ति तथा बढुवा गर्दा प्रशासनिक दक्षता तथा अनुभवलाई मुख्य आधार बनाउनेछ ।

(६) सेवा आयोगको अध्यक्ष र सदस्यहरुको काम, कर्तव्य, अधिकार तथा पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-७

विश्वविद्यालयका पदाधिकारी

१६. कुलपति : ☛(१) प्रधानमन्त्री विश्वविद्यालयको कुलपति हुनेछ ।

(२) कुलपति विश्वविद्यालयको प्रमुख र सभाको अध्यक्ष हुनेछ । निज उपस्थित रहेको अवस्थामा निजले सभाको बैठकमा र विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहमा अध्यक्षको आसन ग्रहण गर्नेछ ।

(३) कुलपतिले विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धित जुनसुकै विषय वा वस्तुको निरीक्षण गर्न र निर्देशन दिन सक्नेछ ।

१७. सह-कुलपति : (१) शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री वा राज्य मन्त्री विश्वविद्यालयको सह-कुलपति हुनेछ ।

(२) कुलपतिको अनुपस्थितिमा सह-कुलपतिले सभाको बैठकमा र विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहमा अध्यक्षता गर्नेछ ।

☛ केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा संशोधित ।

कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(३) सह-कुलपतिले आवश्यकता अनुसार विश्वविद्यालयको निरीक्षण गर्न र निर्देशन दिन सक्नेछ ।

१८. उप-कुलपति : (१) उप-कुलपति विश्वविद्यालयमा पूरा समय काम गर्ने प्रमुख पदाधिकारी हुनेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको उप-कुलपति पदमा नियुक्तिको लागि सिफारिस पेश गर्न कुलपतिबाट सह-कुलपतिको अध्यक्षतामा सभाका दुईजना सदस्यहरु रहेको एक समिति गठन हुनेछ र सो समितिको सिफारिसमा कुलपतिबाट उप-कुलपतिको नियुक्ति हुनेछ ।

(३) उप-कुलपतिको कार्यकाल चार वर्षको हुनेछ । निजको पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) विश्वविद्यालयको सबै काम कारबाही उपर उप-कुलपतिको सामान्य नियन्त्रण रहनेछ र निजले विश्वविद्यालयको काम कारबाहीमा निर्देशन दिन र रेखदेख गर्न सक्नेछ ।

(५) उप-कुलपतिले सभाको निर्णय र निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(६) कुलपति र सह-कुलपति दुवैको अनुपस्थितिमा विश्वविद्यालयको सभा र दीक्षान्त समारोहमा उप-कुलपतिले अध्यक्षता गर्नेछ ।

(७) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा कुनै निकाय वा अधिकारीले गर्ने भनी उल्लेख भएका कामहरु बाहेक अन्य कामहरु उप-कुलपतिले गर्नेछ । त्यस्तो कामको जानकारी उप-कुलपतिले तुरुन्त कुलपतिलाई गराउनु पर्नेछ र लगत्तै बस्ने सभाको बैठकबाट अनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।

(८) उप-कुलपतिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१९. शिक्षाध्यक्ष : (१) उप-कुलपतिको सिफारिसमा कुलपतिले विश्वविद्यालयको शिक्षाध्यक्षको नियुक्ति गर्नेछ ।

(२) शिक्षाध्यक्ष विश्वविद्यालयमा पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछ ।

(३) शिक्षाध्यक्षको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(४) शिक्षाध्यक्षको अनुपस्थितिमा शिक्षाध्यक्षले गर्ने काम गर्न उप-कुलपतिले डीनहरुमध्येबाट कुनै एकजनालाई नियुक्त गर्नेछ ।

(५) शिक्षाध्यक्षको पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(६) शिक्षाध्यक्षले विश्वविद्यालयको शैक्षिक, प्राज्ञिक र अनुसन्धानात्मक कार्यहरुको रेखदेख र समन्वय गर्नेछ ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(७) उप-कुलपतिको अनुपस्थितिमा शिक्षाध्यक्षले उप-कुलपतिको काम गर्नेछ ।

(८) शिक्षाध्यक्षले विश्वविद्यालयको शैक्षिक तथा प्राज्ञिक निकायहरुको कामको रेखदेख गर्नेछ ।

(९) शिक्षाध्यक्षले विश्वविद्यालयको शैक्षिक तथा प्राज्ञिक गुणस्तरको अभिवृद्धि गर्ने योजना तथा कार्यक्रम बनाउनेछ ।

(१०) शिक्षाध्यक्षले सभाको निर्णय वा आदेशलाई प्रमाणित गर्नेछ ।

(११) शिक्षाध्यक्षको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२०. रजिष्ट्रार : (१) उप-कुलपतिको सिफारिसमा कुलपतिले विश्वविद्यालयको रजिष्ट्रार नियुक्त गर्नेछ ।

(२) रजिष्ट्रार विश्वविद्यालयमा पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछ ।

(३) रजिष्ट्रारको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(४) रजिष्ट्रारको अनुपस्थितिमा रजिष्ट्रारले गर्नु पर्ने काम गर्न उप-कुलपतिले डीनहरुमध्येबाट कुनै एकजनालाई नियुक्त गर्नेछ ।

(५) रजिष्ट्रारको पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(६) रजिष्ट्रारको रेखदेखमा विश्वविद्यालयको सामान्य प्रशासन र कोष रहनेछ र विश्वविद्यालयले अपनाउने आर्थिक नीतिको सम्बन्धमा निजले आफूलाई उपयुक्त लागेको सल्लाह सभालाई दिनेछ ।

(७) सभामा पेश गरिने विश्वविद्यालयको आय व्ययको वार्षिक अनुमान तयार गर्ने, विद्यार्थीहरुको नाम दर्ता गर्ने, परीक्षा सञ्चालन गर्ने र प्रमाणपत्रको व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी रजिष्ट्रारको हुनेछ ।

(८) रजिष्ट्रारले विश्वविद्यालयको हिसाब किताब तोकिए बमोजिम लेखापरीक्षण गराई त्यसको प्रतिवेदन सभामा पेश गर्नेछ ।

(९) रजिष्ट्रारको अन्य काम, कर्तव्य, र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२१. डीन, कार्यकारी निर्देशक र अन्य पदाधिकारी : डीन, कार्यकारी निर्देशक र अन्य पदाधिकारीहरुको नियुक्ति, काम, कर्तव्य, अधिकार, पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाको अन्य शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

●२१क. नियुक्ति गर्नु पर्ने अवधि : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारीको पद रिक्त भएमा सम्बन्धित अधिकारीले रिक्त भएको तीन महिनाभित्र त्यस्तो पदमा नियुक्ति गरी पूर्ति गर्नु पर्नेछ ।

●२१ख. जिम्मेवारी तोक्न सक्ने : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विश्वविद्यालयको कुनै पद रिक्त भएमा सो पदपूर्ति नभएसम्म दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न बढीमा तीन महिनाको लागि उप-कुलपतिको जिम्मेवारी सह-कुलपतिको परामर्शमा कुलपतिले र अन्य पदाधिकारीको जिम्मेवारी उप-कुलपतिले विश्वविद्यालयको कुनै वरिष्ठतम प्राध्यापकलाई तोक्नेछ ।

२२. अनुसन्धान केन्द्रहरुको स्थापना र सञ्चालन : विश्वविद्यालयमा आवश्यकतानुसार शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धानको लागि विभिन्न अनुसन्धान केन्द्रहरु स्थापना हुन सक्नेछन् । त्यस्ता केन्द्रहरुको स्थापना, काम, कर्तव्य, अधिकार र सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२३. विद्या परिषद्को गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार : विद्या परिषद्को गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-८

विश्वविद्यालयको कोष, लेखा तथा लेखापरीक्षण

२४. विश्वविद्यालयको कोष : (१) विश्वविद्यालयको एक कोष रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरु रहने छन् :-

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) विश्वविद्यालयले सापटी लिएको रकम,

(ग) विश्वविद्यालयको लागि दान, दातव्य र आर्थिक सहायता स्वरुप प्राप्त भएको रकम,

(घ) शुल्क तथा अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) विश्वविद्यालयको कोषको रकम तोकिएको बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(४) विश्वविद्यालयको कोष र खाताको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) विश्वविद्यालयको सबै खर्चहरु उपदफा (२) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

२५. लेखा र लेखापरीक्षण : (१) विश्वविद्यालयको आय-व्ययको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम राख्नु पर्नेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको लेखापरीक्षण महालेखापरीक्षकको विभागबाट हुनेछ ।

● केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४ द्वारा थप ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

२६. निजी क्षेत्रमा क्याम्पस (महाविद्यालय) को स्थापना र सम्बन्धन : (१) विश्वविद्यालयको स्वीकृति लिई निजी क्षेत्रमा क्याम्पस (महाविद्यालय) स्थापना गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना भएको क्याम्पस (महाविद्यालय) ले विश्वविद्यालयसँग तोकिए बमोजिम सम्बन्धन गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस (महाविद्यालय) को स्वरुप र त्यस्तो क्याम्पस (महाविद्यालय) ले पाउने आर्थिक सहयोग तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२७. विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने योग्यता : विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२८. काम कारबाही अवैध नमानिने : विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारीको स्थान रिक्त भै वा कुनै पदाधिकारीको नियुक्ति वा कुनै अंगको गठनमा त्रुटी भै काम कारबाही भएको रहेछ भने सो कारणले मात्र त्यस्तो काम कारबाही अवैध मानिने छैन ।

२९. असल नियतले काम गरेकोमा बचाउ : यो ऐन बमोजिम असल नियत लिई गरेको वा गर्न खोजेको कुनै कामको सम्बन्धमा विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारी उपर मुद्दा चलाउने वा अन्य कुनै कानूनी कारबाही गरिने छैन ।

३०. अधिकार प्रत्यायोजन : (१) सभाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये सबै वा केही अधिकार कार्यकारी परिषद् वा उप-कुलपतिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) प्राज्ञिक परिषद्ले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये सबै वा केही अधिकार विश्वविद्यालयको विद्या परिषद्लाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(३) कार्यकारी परिषद्ले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये सबै वा केही अधिकार विश्वविद्यालयका कुनै पदाधिकारी वा विश्वविद्यालयको कुनै समितिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(४) सेवा आयोगले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये सबै वा केही अधिकार विश्वविद्यालयको कुनै समितिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

३१. नेपाल सरकारसँग सम्पर्क : विश्वविद्यालयले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय मार्फत राख्नेछ ।

३२. वार्षिक प्रतिवेदन : विश्वविद्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन तोकिएको अवधिभित्र सभामा पेश गरिनेछ ।

३३. विश्वविद्यालयलाई छुट र सुविधा : (१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विश्वविद्यालयको रजिष्ट्रेशन गर्नु पर्ने जुनसुकै लिखत रजिष्ट्रेशन गर्नु परेमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्ने छैन ।

(२) ☒..................

●३३क. स्वीकृति लिनु पर्ने : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकारलाई थप आर्थिक व्ययभार पर्ने विषयमा नियम बनाउँदा वा कार्य गर्दा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

३४. नियम बनाउने अधिकार : यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न विश्वविद्यालयले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

३५. खारेजी र बचाउ : (१) त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐन, २०२८ खारेज गरिएको छ ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाको बखत कायम रहेको त्रिभुवन विश्वविद्यालयको लेनदेन, कारोबार, ऋण, धन लगायत सम्पूर्ण अधिकार र दायित्व यस ऐन बमोजिमको विश्वविद्यालयको हुनेछ ।

(३) त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐन, २०२८ अन्तर्गत बनेको नियम विनियमहरु यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षसम्म मात्र लागू रहने छन् ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

☒ आयकर ऐन, २०५८ द्वारा झिकिएको ।

● केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४ द्वारा थप ।

द्रष्टव्य : केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा रुपान्तर भएका शब्दहरु :-
"श्री ५ को सरकार" को सट्टा "नेपाल सरकार" ।